

POAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

12. číslo

Budyšin, december 1961

Lětnik 11

Hrono na hodownik 1961

Wot slónca schadžanja hač do zachadžnja budže moje mjeno krasne mjez pohanami. Mal. 1,11.

Tute słowa, kotrež wy, lubi Serbja, nětk čitaće w adwentskim a hodownym času, sym napisał w dnjach wulkeje swětoweje cyrkwinseje konferency, jako běše so něhdže poldra tysac křesćanow z cyłego swěta na třecu głownu zhromadiznu Ekumeniskeje rady w New Delhi w Indiskej zešlo. Tam je so něšto wot toho dopjelniło, štož tu w našim hronu Bóh Knjez sam přez ert profety slubi. Běchu tam tola zastupnicy něhdže 180 křesćanskich cyrkwjow, kotřiž su doma we wjace hač 60 krajach. W časach profety Malachiasa bydlachu tam lući pohanjo. Nětko pak njesu to cyrkwe a kraje, kotrež so jeno na wěste končiny swěta wobmjezuja, ale wone su woprawdže přišle wot slónca schadžanja hač do zachadžnja. A to wšitko njechaše jeno być někajka křesćanska „parada“, ale chcyše služić a pomhać, zo by so Knjezowe mjeno „mjez pohanami“, to rěka mjez ludami swěta, překrasniło. Tema tu-toho wulkeho zjězda běše „Jezus Chrystus – swětlo swěta“. Naš sakski krajny biskop D. Noth je na přnim dnju konferency wo tym přednošował. Wón rjekny: „Ważne je, na to džiwać, zo je naš tema z Jezusowych samych słowow wzaty. Wón praji: Ja sym swětlo swěta (Jana 8,12). To je přilubjenje: Hdžež wón so zjewi na tutym swěće, tam so jasni.“

A to je runje tež powěsć swjateho adwenta: „Stawaj a rozswětluj so; přetož tvoje swětlo přińdže, a krasnosť Knjeza schadža na tebi. Přetož hlej, čemnosť přikrywa zemju a mrokota ludźi; ale na tebi schadža Knjez.“ (Jez. 60,2). A hodowna epistula, wo kotrejž so lětsa předuje, praji, zo „je so zjewiła dobroćiwosć a luboznosť Boha, našeho Zbožnika“. (Tit. 3,4).

Nětko je jeno na nas, zo tule swětlosć a krasnosť pušćimy do našeho žiwjenja, k hodam, – wězo nic jeno k hodam, ale stajnje a přeco!

Tuž, Jezu, slónco hodow jasne, mi swěć ze swojej miłosću. Twój blyšć budž wjesele mi krasne, mje nawuč mudrosć hodownu, kak w swětle twójim chodźić mam, džak hodow tebi zanošam.

La.

Ja chcu jako dobry čłowjek a jako dobry křesćan žiwy być, dokelž chcu w měrje wumrěć.

Jean Jacques Rousseau,
francoski mysler a basnik
(1712–1778)

... widži wulke swětlo

Boža nóc so bliži. To je zrudny, struchly čas za jateho čłowjeka. Kóždy myslí na swójich lubyh, z kotrymiž by wón nětko rady hromadže był, a wo kotrychž wón tu-chwilu ani njewě, kak swjedzeń lubosće swjeća. Spominanje na lěta džěcatstwa čwěluje wosebje tych, kiž su k smjerći zasudženi; či so nje-možezja dowobroć najrjeńšich sonow.

A njeje zawěsće připadnje, zo spytaju runje na tutym wječoru mnozy, kiž w jastwach tradaju, swoje žiwjenje skónčić. A najbóle nas džiwaše, kak jara tutón wječor našich stražnikow – hewak tola tak brutalnych młodyh kadli – hnuješe. Běchu kaž přeměnjeni.

Mějachmy tehdom komandanta, kiž běše čłowjesce zmysleny. Wón bě, byrnjež wysoki oficěr SS, čłowjek wostał. Njeběše šamaty a je nam naše zrudne položenje wołožil, jónž njesu jeho přewulkeje dobroćiwosće dla wotsadžili.

Tónle komandant bě nam tež na tutym wosebitym wječoru lěta 1944 tak někotru dobrotu wopokazał. Jedyn jaty, kiž běše wulki husler, čakaše na swoje wotprawjenje. Měješe hižom ruce sputanej. Komandant da puta wotamknýć. Potom dachu jatemu jeho husle, na kotrychž wón hišće raz wulcy krasnje zahra.

Ja běch we swojej celi a běch so zanurił do hodowneho wobrazka, kiž bě mi jedne z mojih džěćići darilo. Jedna swěćka a někotre zelene hałužki běchu wšemu dale swjatočny raz. Ja spominach na Božu nóc w lěće 1943. Ow, to běchu hižom struchle kemše byle, hody – nimale bjez džěćići! Wjetšina swojbow bě swoje džěćići na wsach wuchować spytala před bombami, kotrež tehdom dzeń a bóle na Berlin padachu. Kemši běchu přiši

mužojo, kiž mějachu w Berlinje někajke wojske přislušnosće dopjelnić, wosamoćeni a stari ludžo, na kotrychž ničto wjace nječakaše. Zawěrnje, to běše džiwna wosada, kiž bě so tehdom na Božu nóc we wobškodženej, zymnej cyrkwi zhromadziła. Ja so dopomnich, zo běch tehdom předował wo słowje profety: „Lud, kiž počmje chodži, widži wulke

swětlo“ (Jez. 9, 1). Běch swojej wosadže powědał, kak smy so w džěćacych lětach patoržicu ducy wotemše přeco komdžili. Ach, to bě tola radosć! Kak zbóžne smy byle, jako widžachmy, kak so tu a tam hodowny štom zaswěća, dónž njestejachmy potom same doma před swojim štomom. Tónkróć pak běchu wokna zapowěšane a wšón swět sobu. Běch wo tym předował, zo mamy my, wot swójich swojbow džěćeni mužojo, wosamoćeni a stari nětko wuknýć, hody swjećići, nětko, hdžež nas wjace žana džěćaca romantika njewobdawa. A potom běch spytal, z pomocu słowa profety wuložić hodowne poselstwo za nas, za dorosćityh, za ludźi w hubjenym, čmowym času.

Tak daloko běch sej wšitko hišće raz přemyslił. Kak jara so při tym

žedzách, směc jednejosadze na tutym wječoru a w tutym surowym času hodownu powěsć připowědźić! Ale nadobo wołachu na koridorje jastwa čisło mojeje cele. Što to? Druhe dny móhlo to rěkać: přeslyšowanje, čwělowanje, transport abo hišće hórše. Tola džensa? Patoržicu? Běch wšak hewak na wšo přihotowany, ale što móhlo so mi džensa stać? Džěch za stražnikom, kiž bě mjez tym moju celu wotamknyl, po schodže dele. Dowjedže mje komandantej. Komandant mi ničo njerjekny, što ma so stać. To běch hižom wot njeho zwučeny. Džěše přede mnu k druhej celi. „Přiwjedže mi čisło 212 tež sem!“ rjekny wón stražnikkej. Potom wotamkny tule celu. Jako so čězke durje wotewrěchu, stany w celi muž, kotrehož hnydom spóznach. Běše to

hrabja X. Jeho bratr, kiž běše jedyn z přních, kotrychž po 20. juliju 1944 (atentat na Hitlera) zasudžichu, bě před swojim wotprawjenjom prosyl, hač njemóhł ja jemu swjate wotkazanje wudžělic. Tole próstwa bu wězo wotpokazana. Wón bě jedyn z mojih najswěrnějšich kemšerjow byl. Hišće njedželu do swojeho zajeca poby kemši a k soowědži.

Ja počach hrabji X hnydom wotym powědać, tola komandant njeda mje dale rěčeć: „Ja njejsym knjezow na wosobinsku bjesadu přeprosyl“, a dale wón džeše: „Wy běšće wo to prosyl, hač njemóhł, was diwizijny farar Y, waš přecel, džens wječor jako dušowpastyr wopytać. Tule próswu njejsym wam bohužel dopjelnic móhł, ale jow je dr. L., kiž někotre słowa porěči.“ Nětko hakle wědzach, wo čo tu dže. Hrabja na to wotmołwi, zo chce so wón poprawom spowědać a swjate wotkazanje swječić. Ja hnydom znapřeciwich, zo sym tež k tomu zwólniwy. Komandant mjelčeše. Mały, slěborny bóňk tu běše a tež něšto wina a běheho chléba. Mjez tym bě stražnik tež „čisło 212“ přiwjedł. To běše tón k smjercí zasudženy husler. Stražnik bu zaso won posłany, tak běchmy štyrjo mužojo w celi: hrabja X, husler, komandant a ja.

Na prikaz komandanta hraješe

husler hodowny kěrluš, wjacehlósnje a pře wšu měru krasnje, a ja čitach – w celi a před tutej „wosadu“! – hodowne poselstwo: „W tym samym času pak so sta...“ Potom zahra husler hišće dalši kěrluš a ja běch sej mjez tym swoje mysle tak daloko zřadować móhł, zo móžach něšto wo słowje profety prajić, wo čimž džěn běch cył wječor rozmyslował, přjedy hač běchu mje wołali. Rjeknych swojemu sobujatemu bratřej, zo smy my džens wječor jedna wosada a zo wulke slowo wo Božim slubjenju tež nam džensa plaći, a zo nětko na tym zaleži, zo kruće do toho wěrimy, zo budže wěčne swětło, kotrež je Wótc w Jezusu Chrystusu swěteje dał, tež nam swěčić. Nětko, tak rěčach, nimamy ničo wjace w swojich celach wot toho, štož smy druhe léta k hodam měli, nětko je nam jenož hišće jedne zwostalo – Bože wulke slubjenje; toho chcemy so džeržec a Jeho wosrjedž wšeje čmy, njewěstoty a struchłósće ze swojej njepowalnej wěru wobswědčić a chwalić. A potom so hrabja na twjerde, zymne kamjenje klakny. Ja so modlach staru spowědnú modlitwu Domaša Kempenskeho, kotruž bě sej hrabja sam wuzwólił a wudžělich jemu absoluciju. Při tym wón mjelčo plakaše. To běše čicha a strožna spowědž. Začuwachmy w tutej hodownej hodzinje w celi Berlinskeho gestapowskeho jastwa pokoj Božeho slubjenja. Haj, měr Boži běše z nami.

Komandant běše to wšitko na swoju zamołwitosć wzal, bjez někajkeje wyšeje dowolnosće. Tuž wón tež žanu wosobinsku rozmołwu njedowoli. Husler hišće raz hraješe; potom stłóčich hrabji ruku: „Boh Was žohnuj, bratře X!“ Wonka mi komandant dwójce kruće ruku tlóčeše, w jeho wočomaj běchu sylzy widžec, a rjekny: „Ja so Wam džakuju. Wy nje-wěšće, što sće Wy mi z tutym wječorom za moju čězku, zrudnu službu dal!“

Mje hnydom zaso do cele dowjedžechu, ale ja sym Boha chwalił, z cyłej wutrobu chwalił, zo je so tež w tutym smjercě a horja pošnym domje hodowna wosada namakała. Husto je tola tak, zo je wokoło hód wjele blyšća, radosće a spokojnosće, tola hodowneje wosady žaneje njeje. Ale tam, hdžež je smjertny strach a wutrobinytysk, tam so zromadzuje Chrystusowa hodowna wosada. Swěćki a wšitke čłowske swěcy móžeja našeje woči slepić, tak zo wonej hodow zmysł wjac njewidžitej, ale lud, kiž počmje chodži, móže jón snano lěpje spóznac dyžli wšitcy čí, kiž so we swětnym swětle kupaja:

Tak wěčne swětło schadza tam,
jewi nowu swětlósć nam,
tež w nocy jasnje swěći so
a da nam Bože džěcatstwo.

Kyrieleis

Hrabju X dowjezechu krótko po hodžoch do koncentra. Huslerja bě gestapo hišće někotre dny do skónčěnja wójny zamordowala, a wo komandance njejsym ničo wjace slyšal. Ale spominanje na moju hodownu wosadu w léce 1944, nad kotrež bě zeschadžalo strožne, wěčne swětło Bože, je wostalo.

D. dr. Hanns Lilje
biskup Hannoverski

Prěnje powěsće

Wot 18. nowembra do 6. decembra wotmě so w Indiskej 3. hlowna zromadžizna Swětoweje rady cyrkwjow. Z NDR smědžeše so na njej 8 delegatow a hosći, mjez nimi naš sakski krajny biskup D. Noth a Schwerinski biskup D. Beste, wobdžělic, Greifswaldski biskup D. Krummacher bě so rozsudił, doma wostać, zo by we tym času móhł sluzić našim krajnym cyrkwjow. Wulka wšelakorosć zastupjenych cyrkwjow a jich tradicije jewjachu so hižom 19. nowembra na zahajenju zromadžizny, jako začěnjehu delegaća (625 jich bě), na čole čí pječo prezidenća a předsyda Mjezynarodneje misioniskeje rady, prof. Baeta z Ghany. Do liturgije na přenjej Božej službě džělichu so prezidenća, koždy we swojej maćernej rěči. Předowanje měješe baptist z Burmy. Samsny džen wječor měješe naš sakski krajny biskup swój přednošk wo Jezusu Chrystusu, swětle swěta. Najbóle hnujace drje běše, jako njedželu, 26. nowembra, zastupnicy najwšelakorějšich cyrkwjow swěta hromadže swjate Bože wotkazanje swječachu. – Wšohromadže wobdžěli so přez tysac zastupnikow a hosći. Rusku prawoslawnu cyrkej zastupowaše arcybiskup Nikodim z 13 dalšimi dostojnikami. Hižom 19. nowembra su rusku cyrkej a z njej 22 dalšich cyrkwjow – mjez nimi prawoslawne cyrkwyje w Pólskej, Rumunskej a Bołharskej a 11 afriskich cyrkwjow – do Swětoweje rady wuzwóliłi. Za Rusow hlósowachu 142, přeciwo nim běchu tři delegaća a hlósa su so wzdali štyrjo. – Tež zjednočenju Swětoweje rady z misioniskej radu je so přihlósowalo. Tak stej nětko tutej zwjazkaj jedyn wulki cyłk.

Zbožnik za wšitkich

Z hodowneho předowanja afriskeho fararja: „Ow, kak je tola žiwjenje pohana tak pošne stracha wot ranja, hdyž slónčko schadza, hač do wječora, hdyž so wone chowa! A to tohodla, dokelž smy wěrneho Boha wopuščili a dokelž kničomnym přiboham sluzimy. Tohodla dyrbimy so boječ, hdyž so směrka a hdyž je čmowa nóc, hdyž w lěsu lišćo knyskoce, přeco so boji-my jako pohanj. Wšudžom tudy we swojim kraju namakamy strach, bojosć a hrozu. Štó nas z tajkich djabolskich kwakłow wuswobodži? Bohu budž džak, zo to wěmy a zo puč znajemy! Nětk knježi w našim křescánskim žiwjenju radosć, pokoj a nic wjace strach a njeměr, dokelž je so nam Zbožnik narodžil.“

Młody indiski křecan praji: „Jezus je so w Aziji narodžil. Jezus je jedyn z nas. Wy, běli misionarjo, sće nam Bože slowo přinjesli. Nětk smy my na rjedže. Chcemy za wami křóčić, smy džakowni za wšu wašu pomoc, ale wěmy tež, zo je wša pomoc wobmjewowana. Džens smy my napominani, připowědać Bože slowo pohanam we swojim ludžea za mjezami wšěm barbojnym ludam w Aziji.“

Dawać je tak derje kaž lutować.
(Afriske přisłowo)

Znaty ameriski spisowatel, lawreat Nobeloweho myta William Faulkner rjekny něhdy: „Džensniši džen je wjace zmužitosće trjeba, swoju počćiwosć wuznac hač swoju njepočćiwosć.“

Ludžo z Betlehema

„Syn Boží je na narodžil!“ To nam praji hodowne poselstwo. „Njebjesa přińdu na zemju, słowo sta so mjaso, Wótca Syn přińdže mjez nas“. Tuž je bjez džiwa, zo so tale přemožaca powěsć na wšě móžne wašnje připowěduje a přijimuje. Tohodla je wšitko wažne, wo čimž nam wona rozprawja; najwažniše pak je za nas džěčo w žlobiku, kotřež su molerjo wšěch časow přeco do najjasnišich a najswětlišich barbow zadržali. Tola tež spěwanje jandželow, kěžor w Romje a kral w Jeruzalemje ze swojimi prikazami słušeja do hodowneho poselstwa.

Chcemy tuž tež raz na čłowjekow spominać, kiž su to wšitko dožiwili. Njeje jich wjele. Kěžor Augustus a kral Herodaš nještaj wšak poprawom samaj pódla; tón jedyn syda w Romje a tón tamón w Jeruzalemje; tón jedyn wo cyłej wěcy ničo njewě a tón tamón wo njej ničo njerozumi. Wobaj mataj wosebite stejišćo w hodow-

nej stawiznje, dokelž Bóh jeju po swojej woli wodźi a zasadzuje.

W hodownej powěsći mamy tři skupiny čłowjekow. Najprjedy su to čí domoródní Betlehemsy ludžo. Do nich słuša předewšěm Jozef, kiž běše „z doma a rodu Dawidoweho“, wězo ma so tež jeho „slubjena mandžel-ska“ we wěštej měrje do nich ličić a potom wšity čí, wo kotrychž so nam praji, zo su so džiwalí pře to, štož slyšachu. My jich njeznajemy. Swjate Pismo žane mjeno njepřeradža. Ale njemóže so tu wo žanych druhich jednac hač wo Betlehemitow. A potom čí pastyrjo. To drje su byli ludžo ze susodneje pusciny, kotřiž ze swojimi stadłami po kraju čahachu. A skónčnje naličimy jako třecu skupinu „mudrych z rańšeho kraja“, wučěnych ludźi, kiž do Betlehema putnikuja, zo bychu nowonarodženeho krala wohladali a česćili. Haj wězo, na wobrazach, w powědančkach a hodownych hrach njejsu to wjace žani wučeni, žani mudri, ale hižom kralojo. Hižom dwěsć lět po Chrystusowym narodže bě slyšeć, zo su to poprawom kralojo byli. To drje najskerje tohodla, dokelž profet Jezaja wo kralach rěči, kotřiž budžeja so Knjezej modlić. Po něčim rěkaše, zo běchu to tři, byrnjež we swjatym Pismje žana ličba nješteji. To drje najskerje zwisuje z tymi trojakimi darami, kotřež woni Jezusej přepodawaja. A jako docpěchu stawizny cyrkwe srjedzowěk, dha wědzachu tež hižom jich mjena: Kašpor, Melchior a Baltazar. Rěkaše tež, zo běše mjez nimi jedyn młodženc, jedyn muž a jedyn starc, haj zo pochadžachu samo z třoch swětodželow. A čorni křesćenjo su z rado-

scu witali nowosc, zo je mjez mudrymi z rańšeho kraja tež Čornuch byl.

Tež džensa hišće móžemy w Betlehemje tři skupiny wobkedžbować. Poslednja skupina, to su čí putnikowarjo, pućowarjo, kiž sem přichadžeja, zo bychu městno Jezusoweho naroda zeznali. Tola to su zwjetša wukrajenjo, cuzy, kiž njerěča rěč rańšeho kraja — arabsku. Hinak je to z tymi pastyrjami. Betlehem leži na kromje pusciny. A hdyž Biblija wo pusciny rěči, potom njeje to přeco njepřístupny a dospojnje njepłodny kraj z tym měnjeny. Tale puscina je předewšěm wulke pastwišćo a njehodži so za rolu. Bydla tam hač do džensnišeho dnja Beduinojo, kiž swoje stadła paseja. Wokoło Betlehema su to předewšěmkozy, druhdy tež wowcy. Kamele pak tam njenamakaš, dokelž je kraj přežara skałojty. Beduinojo, to su čí skromni a chudzi, tola hordzi a zmuziči ludžo. Woni cuzuho hnydom spodziwaju: mužojo su zwjetša wulcy a šwižni z podołhojty woblíčemi. Husto noša brónje. Chodža w sukni, kiž je na dolhu košlu podobna, a w brunym płašću. Na hłowje maja dolhi běly rub a čorna rynka jón dzerži. Žony noša dolhe čorne šaty a čorne rubiška. Pornjo mohamedanskim měščankam wone žane šlewjerki před woblíčom nimaja. Beduinojo njesu křesćenjo, su mohamedanjo, hdyž tež nic najkručiši. Njemóžeja pisać a čitać; kak bychu to tež móhli, hdyž su nastajnosći po puću!

Haj, šćóha nětk poprawom prawje do Betlehema słuša? Kajcy su to ludžo, kiž w Betlehemje bydla? Je to chětro měšany lud. W poslednich lětach su mnozy do Ameriki wupućowali a tam zbohattyli. Potom so zo zaso wróćili, zo bychu w Betlehemje měrny wječor žiwjenja dožiwili. Betlehem je křesćanske město. Jenož horstka tu bydłacych palestinskich Arabow słuša do mohamedanow, wjetšina z nich słuša do křesćanow wšelakich wuznačov, wosebje do greksko-prawoslawnych, tola tež do armenskich a romsko-katólskich. Je tu tež mała ewangelska wosada, kotraž so zhromadzuje w krasnej Hodownej cyrkwi. Za Židow běše hižom z dawnych časow přistup do Betlehema zakazany. Běše to potajkim hinak hač w Jeruzalemje, Hebronje a druhich městach. Smědzachu jenož k Rahelinemu rowej. Džensniši džej je tež to wotpadnyło, dokelž džěn słuša Betlehem do toho džěla Palestiny, kiž je arabski wostał. Betlehemsy ludžo su dobri překupcy, překlepani wikowarjo. Najwjace dobytka maja wězo z cuzych. A zo je turistika zředka hdy spomožna za narodnosć luda, to dosć derje wěmy. Tola stary burski raz města, wo kotrymž nam rjana stawizna Ruthy powěda, je wostał. Skoro by so móhlo prajić, zo je město do wolijowcowych a figowcowych hajow schowane. A je tu wjele winicow, w kotrychž potom wot julija hač do oktobra, hdyž je wino zrale, cyłe swójby wjesole njedžeje přežiwjeja. Nimo burstwa pak je tež z dawnych časow hižom druhe powołanje w Betlehemje doma. Blisko města maš skały a Betlehemića su rozumili, kamjeň wužiwać a wobdžělać. Betlehemsy skałarjo a kamjenjorubarjo su po cyłym kraju znači. Sławne pak su tež Betlehemske žony, kiž noša swoju wosebitu draštu. Su rjane a zróstne. A móžemy sej dosć derje Marju jako jednu z nich předstajić, runje tak kaž Jozefa jako jednoho z Betlehemskich twarčov.

To su ludžo z Betlehema!

Našemu čítarstwu

Skrótka hišće někotre słowčka! W oktoberskim čisle njejsmy kapalu w Čornym, ale w Bělym Cholmcu wzejewili a nowemberske njeběše džesate, ale wězo jednate čisto. Wobraz na 1. stronje je namolował P. Sinkwitz, přewostajił je jón nam Drježdžanski ewangelski tydźenik „Der Sonntag“. Wobraz na 2. stronje je wot našeho čitarja prof. Hanuša Hártela z Chřibski w Čěskosłowakskej. Při tej skladnosći prosymy naše čitarstwo wo zrozumjenje, zo jeho nastawk wo Husu a husitach hakle w přichodnym čisle pokročujemy. A wobraz na tutej stronje nam pokazuje ewangelsku Hodownu cyrkew w Betlehemje. Předku widžimy dweju ewangelskeju arabskeju wučerjow. Wobraz je nam přewostajił dr. Focko Lüpsen z Bethela. — Smy wšak wotmyslene měli, tež lětsa zaso hodowny „Pomhaj Bóh“ trochu rozšěrjeny wudać. To pak so nam zmóžniło njeje. Přēju lubym čitarjam k hodam wšitko dobre a Bože žohnowanje.

Waš redaktor

Wot Prabi do Budapesta a hišće dale

(Pokročowanje)

Po rjanych drohach Čěskosłowakskeje, po runinach, hórkojtych a horatych krajinach jědźechmy spěšnje dale, najprjedy do Hawličkowneho Broda. Tele lubozne město je pomjenowane po čěskim spisowaćelu Hawličku, kotrehož wuhnachu za čas awstriskeje monarchije z domizny do dalokeje južneje Tirolskeje. Tam wón z lutym styskanjom zahiny. Za tutym městom witaše nas nimo měry rjana krajina z nahlými horami, plódnymi polemi, krasnymi lěsami a luboznymi

Burski domček w Maďarskej

jězorkami. Wjace hač jónkróc nas wabješe pozastać a so z wyšin daloko po kraju rozhladować. Kajki rjany je tola Bóh Knjěz swět stwori!

Chcychmy pak hišće hač do Bratislavy dojěć. Tuž njemějachmy wjele chwile za komdženje. Brno widžachmy na lěwo w brunym, zachadźacym slóncu. Tele město chcemy sej ducy dom wobhladać. Tam so tež přeceljo, kotřiž maju nas Serbow rady. Wot Brna ducy do Bratislavy widžachmy na wsach a w městačkach rjane narodne drasty. Hižom so směrkaše, hdyž po Bratislawskich hasach jědźechmy. Lubej farskej swójbje za hospodu wutrobny źdak! Nazajtra z časom jědźechmy přez rěku Dunaj. Jako student běch ju při jeje wjesele pluskotacym źorle w Čornym lěsu widźał. Jow pola Bratislavy je nětko hižom nadobna rěka. Je hižom wjele po swěće nazoniła, swoju pluskotacu wjesołosć a swoju blyšćatu čistotu zhubiła. My ju po swojim pućowanju hišće na wjacorych městnach wuhlada.

Hdyž běchmy mjezy do Maďarskeje přestupili, zda so nam nadobo wšo tak ryzy maďarske być: daloka runina, wsy a města ze šěrokimi hasami a niskimi chěžemi; na hasach wjele konjacych wozow. Škoda jeno, zo so z Maďarami ani słowčka dorěćeć njemóžachmy. Jich rěč nima

Z Wětrowa. W swěrnym křesćanskim domje smy z lubymaj staršimaj, Janom P a w l i k o m a jeho mandželskej Martu rodź. Knapec, 12. nowembra zloty kwas swjećili. Wosadny farar wuži tule składnosć, zo by so Pawlikec domej wutrobnej podzakował za wšu dobrotu a swěru, Njeswačidskej wosadze wopokazanej. Jubilaromaj njebě hórkosć žiwjenja zalutowana, ale tola staj sebi při wšem swoju stroštnu wutrobu wobchowajoj. Bóh Knjěz budź tež dale z nimaj a z cylej Pawlikec swójbju!

Decembersku „Chroniku“ chcemy wěnować pilnemu serbskemu spisowaćelju a přeložowarju, fararju Awgustej Sykorje. Wón bě so 27. septembra 1835 narodził w Malešecach. Jeho nan běše tam wulki bur. Wuchodźiši w Budyšinje gymnazij poda so młody Sykora do Lipska na teologiski studij. W léce 1863 bu wón z fararjom w Smělnje. 1899 dźěše do Biskopice na wuměnk. Tam je wón tež 19. decembra 1921 zemrěl.

Awgust Sykora běše pilny, jara pilny spisowaćel. Wjele je wón Pisał do „Pomhaj Bóh“ a do „Misionskeho posola“. Předwěšm je Serbske lutherske knihowne towarstwo jeho spisy wudawało. Lud je je jara rady čitał. My sej je džensa hišće swěru chowamy, jeho „Kwětki z misionskeje zahrodki“, „Troje zornjatka za bohate plody“, „Ewangelska cyrkej pod križom“, „Wudowa Linatowa abo zhujbena wopismo“ a kaž wone wšitke rěkaju. Wjele je wón tež přeložował z němskeje do serbskeje rěče. Wopisował je serbskemu ludju žiwjenje a skutkowanje wulkich mužow ewangelskeje cyrkwje, Marćina Luthera, Filipa Melanchtona, A. H. Francki, Pawła Gerharda, hrabje Zinzendorfa a druhich. Jeho rěč běše ludowa a jednora, tak zo ju kóždy rozumješe. Najwobšěrniši bě jeho přeložk „Na cyle léto wšedny Boží chlěb“. Tale kniha ma na 900 stronow. Tež w Imišowym „Domjacym wołtarju“ čitamy někotre předowanje, kotrež je Sykora přeložil. Hišće we wysokej starobje, ze 74 lětami, wuda zběrku „Kłosy a zornjatka“. Awgust Sykora je tež napisał něšto ze swojeho samsneho žiwjenja, tak rjec awtobiografiju. Tu pak je hakle w léce 1936 prof. Ota Wićaz wobdźělanu wudał pod titulom „W Malešecach před sto lětami“. To su dopomnjeńki na Sykorowe džěcace léta w Malešecach, tola nic jeno to. Tutón spis nam na žiwe wašnje powěda z wjesneho žiwjenja před wjace hač sto lětami, wón nam pokazuje rjanosće a starosće tehdomnišeho časa.

Farar Awgust Sykora njeje był žadyn Handrij Zejler abo druhim wulkim a stawjenym serbskim basnikom. A tola směmy jeho ličić do našich dobrych spisowaćelow. Kwětku po kwěće a zornjatko po zornjatkju je wón dawał serbskemu pismowstwu a serbskemu ludju.

Z wosadow

Z Holešowskeje Dubrawki. Ratar Pawoł B e r i c h z Holešowskeje Dubrawki pola Njeswačidla běše pónđzlu po njeđzeli zemrětych popólđnju ze swojim wołom na polo dojěl a hdyž wón počmje přeco hišće domoj njebě, dźěše jeho džowka za nim hładac a namaka jeho morwego tam na polu ležo. Boža ručka běše jeho zajala 77 lět stareho. Wosrjedź džěla bě tu Bóh Knjěz jeho zemskie žiwjenje dokončil. Wěčne swětło njech so jemu swěći. Bóh Knjěz troštuj zrudženych zawostajenych, kotrymž běše nanowa lubosć a pomoc droha.

ani ze serbskeje ani z němskeje ani ze žanej romaniskeje rěču najmjeńšeho zwiska. Z jich rěče sym sej dvě słowje spomjatkował: te přecelne a hopsodliwe „egen“ (prošu) a te tamne surowe a bolostne „nemlehet“ (to njeđže). (Što ma z tym „nemlehet“ na sebi, hišće zhoniće). Ducy po puću w chětro struchłym, njerjanym měsće Győr wobhladachmy sej židowsku synagogu. Młody židowski duchowny běše tak prawje sprócny a wobčezny. Mi běše jeho žel. Do Budapesta přijědźechmy přez šikowanu hórkatu krajinu a potom so wupřestrěwaše před nami rjane a wulke město, stolica Maďarskeje. Ja běch so jara wjeselił, tele město móc zeznać; ale hišće wosebniše a krasniše je nadeđžech, hač běch je wočakował. Tam so zeznachmy z ewangelskim fararjom, kotryž nam wot Budowskego hrodu sem pokazowaše a rozkladowaše rjanosće a zajimawosće tohole města ze swětaslawnym mjenom. Krasny to napohlad z hrodu přez Dunaj na daloke, wobšěrne město! Tam tež widžachmy chěžu z wutwarkom, hdžež bě něhdy turkowski sudnik sydal.

Wot maďarskeje stolicy jědźechmy won do runeho kraja a při kromje pusty přenocowachmy w měsće, kotrež je něhdy tak wulke kaž Budyšin, Kecskemét. Nazajtra běchu před městom wulke, zajimawe ratarske wiki z pjeriznu, wocami, konjemi, ze swinjemi, synom a wšelakimi druhimi ratarskimi produktami. Podobnje běch to jako hólć nazonił w Kulowje, ale jow běše wšitko wjele wobšěrniše a wulki hermanek so z ludźimi a ze skotom a z wozami jeno tak mjerwješe. Zaso njemóžachmy so ani słowčka dorěćeć, zo bychmy zhonili, kelko proso, kelko dorosćene swinjo abo kelko rjana kačka plaći. Wězo bych tež rady něšto wěđzał wo wašnju noweho maďarskeho ratarstwa, — ale što chceš činić, hdyž so njemóžěš dorozumić?!

(Pokročowanje scěhuje)

Lěs w zymje

Lěs w zymje, — hlejće —
To je kuzla polna swjatnica,
Stomy, kerěki, ploniny
Kaž z dejmantami posyte
Ronja zbožo njewšědne,
Zo čicho čłowjek womjelknje,
Krasa jeho wobjima,
Zo duša w zbožu zajuska,
Wočko lačnje přijima,
Štož myšlička jom' přiwyska:
Haj, lěs w zymje, — hlejće —
To je kuzla polna swjatnica!

Pawoł Krječmar

Nakład Domowina. — Wuchadza z licencu č. 733 nowinarskeho zarjada pola předsydy ministrskeje rady NDR jónkróc za měsac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamotwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswačidski. — Čisć: III-4-9, Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje.